

8. Кочерин Е.А. Основы государственного и управленческого контроля. М.: Филинъ, 2000. 375 с.
9. Гаращук В.М. Контроль та нагляд у державному управлінні. Х.: Нац. юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого, 1999. 53 с.

REFERENCES:

1. Seregina, S. (Ed.). (2005). *Derzhavne budivnytstvo i mistseve samovryaduvannya v Ukraini: Pidruchnyk dlya studentiv vyshchikh navchal'nykh zakladiv*. Kharkiv: Law [in Ukrainian].
2. Kelman, L. (2017). Do pytannya pro spivvidnoshennya ponyat' pravozastosovnoyi diyal'nosti ta realizatsiyi prava: teoretyko-pravovyy aspekt. *Naukovyy visnyk L'vivs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs*, 4, 33 [in Ukrainian].
3. Malinovsky, V. (2003). *Derzhavne upravlinnya: Navchal'nyy posibnyk*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
4. Atamanchuk, G. (2004). *Teoriya gosudarstvennogo upravleniya*. Moscow: Omega-L [in Russian].
5. Kolodiy, A., & Oliynik, A. *Derzhavne budivnytstvo i mistseve samovryaduvannya v Ukraini: Pidruchnyk*. Kyiv: Jurincom Inter [in Ukrainian].
6. Pogorilko, V., & Fritsky, O. (Ed.). (2001). *Munitsypal'ne pravo Ukrainy: Pidruchnyk*. Kyiv: Jurincom Inter [in Ukrainian].
7. Vasilyev, A. (1997). *Pidhotovka i pryynyattya upravlins'kykh rishen': or-hanizatsiyno-pravovi problemy*. Odesa: AO BAKHVA [in Ukrainian].
8. Kocherin, E. (2000). *Osnovy gosudarstvennogo i upravlencheskogo kontrolya*. Moscow: Filin [in Russian].
9. Garashchuk, V. (1999). *Kontrol' ta nahlyad u derzhavnomu upravlinni*. Kharkiv: National Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.09.2019

УДК 342.7

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2019.7.26>

Циганенко Андрій Андрійович,

помічник судді Окружного адміністративного суду міста Києва

e-mail: manapot@icloud.com

<https://orcid.org/0000-0001-9624-2933>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті формулюється поняття «організаційно-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини і громадянина» з позиції діяльності Національної поліції України. Розкриваються елементи механізму забезпечення прав і свобод людини як частини діяльності Національної поліції України. Аналізуються етапи адміністративного регулювання забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Якісне, ефективне виконання міліцією завдання щодо забезпечення прав та свобод людини певною мірою залежить від розвиненої правової бази, тобто від наявності належного правового регулювання цієї діяльності за допомогою нормативно-правових актів.

У статті пропонується виділення певних етапів механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина в діяльності Національної поліції України, зокрема: визначення виду суспільних відносин, що потребують забезпечення з боку Національною поліцією України (тобто у нормативно-правових актах зазначаються зміст, сфери здійснення, перелік суб'єктів, що користуються тією чи іншою можливістю); формулювання повноважень (прав та обов'язків) різних підрозділів Національної поліції України та їх посадових осіб під час забезпечення реалізації прав та свобод людини і громадянина (необхідно чітко визначити права та обов'язки поліцейських щодо громадян, державних органів та їх представників, громадських організацій, за допомогою норм права регламентувати коло профілактичних заходів, засобів переконання та примусу, підстав, умов, порядку їх застосування); визначення та закріплення видів і заходів відповідальності поліцейських за невиконання або неналежне виконання тих чи інших повноважень у сфері забезпечення прав та свобод людини і громадянина (тобто гарантія втілення в життя принципу законності в діяльності Національної поліції України).

Ключові слова: Національна поліція, механізм, права і свободи, людина, громадянин, право.

Tsiganenko A. ORGANIZATIONAL AND LEGAL MECHANISM OF ENSURING HUMAN AND CIVIL RIGHTS AND FREEDOMS IN THE ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The article defines the concept of "organizational and legal mechanism for ensuring the rights and freedoms of man and citizen" from the standpoint of the National Police of Ukraine. The elements of the mechanism for ensuring human rights and freedoms as part of the activities of the National Police of Ukraine are revealed. The stages of administrative regulation of human and citizen's rights and freedoms are analyzed. The qualitative, effective execution of the task by the police on the protection of

human rights and freedoms depends to a certain extent on the developed legal framework, that is, on the availability of proper legal regulation of this activity through normative legal acts.

The article proposes the allocation of certain stages of the mechanism of ensuring the rights and freedoms of human and citizen in the activities of the National Police of Ukraine, in particular: the definition of the type of public relations that need to be secured by the National Police of Ukraine (ie the content, spheres of implementation, the list of sub entities that use this or that opportunity); formulating the powers (rights and duties) of different units of the National Police of Ukraine and their officials in ensuring the exercise of human and citizen's rights and freedoms (it is necessary to clearly define the rights and duties of police officers in relation to citizens, state bodies and their representatives, public organizations, by means of the rules of law to regulate the range of preventive measures, means of persuasion and coercion, grounds, conditions, procedure for their application); determination and assignment of types and measures of responsibility of police officers for non-performance or improper performance of certain powers in the sphere of protection of human and citizen's rights and freedoms (ie guarantee of implementation of the principle of legality in the activity of the National Police of Ukraine).

Key words: national police, mechanism, rights and freedoms, person, citizen, right.

Постановка проблеми. Законодавство про права та свободи людини і громадянина в Україні відповідає високим міжнародно-правовим стандартам: в ньому закріплено демократичну концепцію взаємовідносин людини і держави, в якій людина в Україні визнається найвищою соціальною цінністю: змінено співвідношення і роль структурних елементів правового статусу громадянина, оскільки на перший план виходять не його обов'язки, а права і свободи. Разом з цим правовий статус громадян України має досить слабку соціально-правову захищеність, недостатню гарантованість прав та свобод, відсутність усіх необхідних механізмів їх забезпечення. В Україні гостро постає питання саме реалізації і захисту прав та свобод людини і громадянина. Сьогодення потребує реальної втілення в життя задекларованих прав та свобод, тобто створення правового механізму їх забезпечення, що має стати гарантією дієвості передбачених Конституцією України прав, свобод та обов'язків.

Проблеми прав та свобод людини і громадянина розглядаються різними юридичними науками, проте саме наука поліцейська (міліцейська) деонтологія у темі «правовий статус особи» досліджує механізм забезпечення Національною поліцією України прав та свобод людини і громадянина.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У процесі дослідження механізму організаційно-правового забезпечення міліцією прав та свобод людини і громадянина були вивчені Інтернет-джерела та роботи таких вчених, як Н.Армаш, Д.Беззубов, І.Гамалій, А.Капітанська, О.Негодченко, Т.Пікуля, І.Чуйко та ін.

Мета статті - формулювання поняття «механізм організаційно-правового забезпечення Національною поліцією України прав та свобод людини і громадянина».

Виклад основного матеріалу дослідження. Принцип верховенства права проголошено в статті 8 Конституції України. Разом з тим його практичне втілення можливе лише за наявності правових законів, рівності всіх суб'єктів права перед законом і судом, відповідальності держави перед особою, а не тільки особи перед державою, визнання пріоритетності життя й здоров'я, честі та гідності, недоторканності й безпеки людини. Саме тому для реалізації концептуальної ідеї верховенства права та міжнародних стандартів прав людини в Україні необхідно наповнити реальним змістом проголошені в Конституції України права та свободи людини і громадянина, надати їм саме реального, а не декларативного змісту. Адже «реальність прав та свобод громадян», її сутність розкриваються через систему взаємопов'язаних матеріальних та процесуальних сторін механізму її забезпечення (реалізація, охорона, захист).

Актуальним для вирішення проблеми є визначення ролі держави, її органів, зокрема Національною поліцією України, щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина, меж їх втручання і відповідальності. Саме міліція як орган виконавчої гілки влади є найбільш наближеною до населення за обсягом наданих їй компетенцій. На її діяльність поширюється вимога законності, що перебуває в межах верховенства права і полягає в недопущенні свавілля стосовно людини. У відповідності до типу правового регулювання міліція керується заборонним принципом: «заборонено все, що прямо не дозволено законом». Тому дуже важливими є процедури (процеси) здійснення приписів правових норм щодо охорони і захисту прав і свобод людини і громадянина Національною поліцією України, що, у свою чергу, вимагає з'ясування особливостей професійної діяльності кожною з її підрозділів у цих процесах. Перед Національною поліцією України постають відповідальні завдання в умовах орієнтації України на входження до Європейського Союзу, провідним з яких є підвищення авторитету та престижу її працівників серед населення, перетворення їх на справжніх слуг народу, готових вчасно прийти на допомогу і в повному обсязі гарантувати захист прав та свобод громадянам України.

В умовах сьогодення кожна людина все ясніше розуміє, що сутність і життєвість її прав та свобод полягає не стільки в їх декларативному проголошенні, скільки в тому, як забезпечується їх реалізація, які матеріальні, правові та інші гарантії надає держава та її органи для їх послідовного і всебічного здійснення. Серед цих гарантій важливу роль відіграють спеціальні правоохоронні засоби. Національна поліція України, разом з іншими юридичними установами та правоохоронними органами, належить до загальної системи гарантування української державою прав і свобод людини і громадянина, доповнюють і посилюють її. Ефективність її діяльності в цьому напрямі зумовлюється наданими їй Конституцією України, Законом України «Про Національну поліцію України», іншими нормативно-правовими актами широкими

повноваженнями щодо забезпечення законності та дотримання прав та свобод людини і громадянина, їх ініціативністю, авторитетом серед населення країни, доступністю для будь-кого.

Головним змістом і спрямованістю діяльності нашої держави є права та свободи людини і громадянина та гарантії їх здійснення. На відміну від існуючого раніше наголосу: «Люди для держави» Конституція України 1996 р. проголосила «Держава для людей». Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави (стаття 3).

Адміністративно-правове розроблення проблем прав та свобод людини в філософії (з ліберально-гуманістичних позицій) пов'язано з ім'ям І. Канта, який писав, що наука, яка дійсно потрібна людині, це та наука, що належним чином показує людині її місце у світі і навчаче тому, ким треба бути, щоб бути людиною [1, с. 206].

Він послідовно відстоював свободу індивіда та рішуче критикував дуалістичність політики в її ставленні до моралі і права. Політика, згідно з І. Кантом, повинна бути підпорядкована моралі і праву, категоричним імперативам розуму про права та свободи особистості. Він підкреслював, що дійсна політика не може щось робити, не присягнувши перед цим моралі. Право людини повинно вважатися священним, яких зусиль би це не коштувало державній владі [2, с. 185].

Класична філософсько-правова думка пов'язує ідею правової держави передусім з ідеєю свободи, автономії особистості. Вона виходить з можливості встановлення таких відносин між людиною та державою, коли, по-перше, джерелом права вважається особистість, а не держава: по-друге, змінюється уявлення про співвідношення між державою та законом: від звичної формули «закон є інструментом державної влади» здійснюється перехід до принципу «державна є інструментом закону»; по-третє, визнається, що держава стає правовою в силу того, що не суперечить, і не порушує права людини, а зміцнює і захищає їх [2, с. 24]. Саме Конституція України та чинне законодавство закріплюють за державою в особі компетентних державних органів функцію захисту прав та свобод громадян України, що гарантує кожному право звертатися за захистом своїх порушених прав.

Одним із головних завдань правоохоронної діяльності Національної поліції України є забезпечення прав та свобод, але перш за все безпеки людей. Національна поліція України поряд з іншими правоохоронними органами покликана привести в дію механізм правової охорони й захисту прав і свобод людини. Її функції багатогранні: від створення безпечних умов реалізації прав і свобод людини в громадських місцях до захисту від злочинних порушень та посягань на права і свободи людини із застосуванням легальних примусових заходів.

Таким чином, для окреслення змісту державно-правового механізму захисту прав і свобод людини і громадянина, необхідно проаналізувати його складові.

Так, право це система норм (правил поведінки) і принципів, встановлених або визнаних державою як регулятори суспільних відносин, які формально закріплюють міру свободи, рівності та справедливості відповідно до суспільних, групових та індивідуальних інтересів (волі) населення країни, забезпечуються всіма заходами легального державного впливу аж до примусу [3, с. 253].

Регулюючий вплив права на суспільні відносини полягає в тому, що в нормах права закріплюється модель обов'язкової або дозволеної поведінки учасників правовідносин. Разом з тим право у суспільному житті має не тільки юридичний (регулятивний), але й інші види впливу: виховний, ідеологічний тощо. У юридичній науці існує категорія, що охоплює всі напрями та форми впливу права на суспільне життя, - правовий вплив, тобто взятий в єдності та різноманітності весь процес дії права на суспільство, свідомість і поведінку людей за допомогою правових (юридичних) та неправових (загальносоціальних (виховних, орієнтаційних, інформаційних, організаційних) засобів [4, с. 98].

Механізм держави це система державних органів, за допомогою яких виконуються завдання та функції держави, що пронизана єдиними законодавчо закріпленими принципами, сформована на принципі розподілу влади та має необхідну матеріальну базу. Тому забезпечення прав і свобод людини і громадянина відбувається перш за все за допомогою державного механізму, системи органів державної влади, які і складають конституційний елемент механізму забезпечення прав і свобод [5, с. 29].

Розглянемо такий термін як «забезпечення». У правовій науці немає усталеного визначення механізму забезпечення прав та свобод людини і громадянина. Термін «забезпечення» має досить широке значення, що трактується: як створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; захищати, охороняти кого або що-небудь від небезпеки [6, с. 85]. У зв'язку з цим у правничій літературі використовується таке його термінологічне значення: механізм забезпечення, реалізації, здійснення, гарантування прав та свобод людини і громадянина. Крім того, до структури даного механізму науковці включають різну кількість елементів.

На думку М.Савенко, основу механізму захисту прав та свобод людини і громадянина становлять правові принципи, норми (юридичні гарантії), а також умови і вимоги діяльності органів влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, громадян, які в сукупності забезпечують дотримання, реалізацію і захист прав та свобод громадян. Існує думка, що це система взаємопов'язаних конституційних норм, які закріплюють основні права та свободи громадян і встановлюють гарантії їх реалізації, а також

система органів державної влади, місцевого самоврядування; інших інституцій держави, що забезпечують, охороняють і захищають основні права та свободи громадян [7, с. 74].

У конституційному праві розрізняють «механізм реалізації прав та свобод», «механізм забезпечення реалізації прав та свобод людини» та «механізм захисту прав людини». Механізм забезпечення реалізації конституційних прав та свобод є складовою механізму реалізації суб'єктивних прав та свобод людини. Потреба у такому механізмі виникає тоді, коли реалізація конституційного суб'єктивного права не потребує втручання держави, її органів і посадових осіб у процес реалізації суб'єктивного права як обов'язкової сторони [8, с. 8]. Від держави вимагаються лише дії щодо гарантування цих прав та свобод і відновлення їх у випадку порушення.

Зазначений механізм включає елементи, що сприяють створенню умов для реалізації свобод, їх захисту від правопорушень, участі у відновленні порушеного права людини. Особливості та структуру цього механізму складають: а) гарантії здійснення прав та свобод людини; б) юридичні елементи механізму реалізації; в) процес практичного втілення можливості та необхідності; г) умови й фактори такого процесу [8, с. 12].

Як зауважує О.Лавринович складовими структурних елементів державно-правового механізму захисту прав та свобод людини і громадянина є: механізм реалізації; норми права, функціональним призначенням яких є регулювання суспільних відносин: механізм охорони; механізм захисту; механізм відновлення [9].

Поняття «механізм захисту прав людини» частково співпадає з поняттям «механізм правового регулювання». Останній включає: норми права офіційні правила з моделлю поведінки людей; юридичні факти, що приводять у дію норму права; правовідносини – конкретні моделі поведінки для суб'єктів па основі норм і юридичних фактів; акти реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків у формі дотримання, виконання, використання права; акти застосування норм права; елементи правосвідомості і правової культури; законність та правопорядок [4, с. 112].

Але механізм захисту прав людини інтегрує все це в організації і діях індивідів, корпорацій, об'єднань, органів державної влади та місцевого самоврядування, виходить за рамки правового регулювання і реалізується також у правовій охороні та захисті.

У структурі механізму забезпечення прав людини інтегруються: а) право регулюючі, правоохоронні механізми: б) механізми вирішення конфліктів; в) ідентифікаційні, інформаційні, організаційні, акційні елементи, що з'єднуються для процедурно-правової регламентації поведінки і правового виховання осіб з метою задоволення законних прав, свобод та інтересів людей. Це виявляється в діях громадян, їх участі в громадських об'єднаннях, правозахисних неурядових організаціях, виборах і а інших різновидах впливів на органи державної влади і місцевого самоврядування.

Крім того необхідно чітко розмежовувати поняття «реалізація прав», «охорона прав» і «захист прав». У теорії права поняття «реалізація права» означає перетворення правових приписів у поведінці учасників, правовідносин, виконання обов'язків, дотримання заборон, використання прав і застосування норм легітимними органами влади, посадовими особами для захисту порушених прав. Захист прав означає дії по відновленню порушених прав, забезпеченню компенсації фізичної, моральної, матеріальної чи іншої шкоди. Охорона прав система нормативно-правових актів органів влади і організацій, що створені для того, щоб виключити або зменшити кількість порушень прав та свобод людини і громадянина. Вона включає нормативний (законодавство) і організаційний елементи (заборони, інструкції по виконанню обов'язків посадовими особами, органи і установи, що проводять стабільну і ефективну профілактичну роботу).

Засоби захисту прав людини – матеріально-правові та процесуальні норми і процедури, що використовуються органами виконавчої влади на вимогу уповноваженої особи для примусового відновлення її порушеного (оскарженого) права. Весь арсенал засобів захисту поділяється на засоби захисту і засоби відповідальності. Засоби захисту це засоби правового впливу, які застосовуються компетентними органами щодо зобов'язаних осіб або правопорушників з метою відновлення порушеного (оскарженого) права людини і ліквідації (припинення) наявного правопорушення [9, с.98].

Як вірно зазначає О.Негодченко механізм забезпечення прав та свобод людини складається з таких елементів: а) правові норми та нормативно-правові акти як форми їх вираження; б) індивідуально-правові документи: в) юридичні факти: г) правові відносини: д) суб'єктивні права і юридичні обов'язки; е) форми п методи організації здійснення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків [10, с. 153].

Найважливішим елементом механізму забезпечення прав та свобод є їх гарантування, що полягає у створенні необхідних умов для негайного, ефективного та надійного падання юридичної допомоги, охорони та захисту. В наш час назріла нагальна необхідність щодо подальшого дослідження гарантій, забезпечення прав та свобод і пошуку шляхів підвищення їх ефективності.

Гарантії забезпечення прав та свобод людний як загальне поняття є основними способами, засобами, за допомогою яких кожній особі забезпечується ефективна охорона та захист прав людини.

Одним із видів правових гарантій є юридична відповідальність як специфічний юридичний засіб забезпечення реалізації, охорони й захисту прав і свобод людини та здійснення закріплених у законодавстві обов'язків [11, с.97].

Якісне, ефективне виконання міліцією завдання щодо забезпечення прав та свобод людини певною мірою залежить від розвиненої правової бази, тобто від наявності належного правового регулювання цієї діяльності за допомогою нормативно-правових актів. Таке регулювання передбачає етапи:

- визначення виду суспільних відносин, що потребують забезпечення з боку Національної поліцією України (тобто у нормативно-правових актах зазначаються зміст, сфери здійснення, перелік суб'єктів, що користуються тією чи іншою можливістю):

- формулювання повноважень (прав та обов'язків) різних підрозділів Національної поліції України та їх посадових осіб під час забезпечення реалізації прав та свобод людини і громадянина (необхідно чітко визначити права та обов'язки поліцейських щодо громадян, державних органів та їх представників, громадських організацій, за допомогою норм права регламентувати коло профілактичних заходів, засобів переконання та примусу, підстав, умов, порядку їх застосування);

- визначення та закріплення видів і заходів відповідальності поліцейських за невиконання або неналежне виконання тих чи інших повноважень у сфері забезпечення прав та свобод людини і громадянина (тобто гарантія втілення в життя принципу законності в діяльності Національної поліції України).

Висновки. Отже, механізм організаційно-правового забезпечення Національною поліцією України прав та свобод людини - це комплекс взаємопов'язаних і взаємодіючих передумов, засобів та умов, що створюють належні юридичні і фактичні можливості для повноцінного здійснення кожного людиною своїх прав та свобод, що гарантується державою та забезпечується діяльністю Національної поліції України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кант І. К вечному миру / Трактати о вечном мире. М. 1963.
2. Дзьобань О.П. До питання про осмислення сутності правової держави. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. № 9. С. 23–30.
3. Скакун О.Ф. Теорія держави та права (Енциклопедичний курс): Підруч. Х., 2006. 776 с.
4. Актуальні проблеми теорії держави та права: Навч. посіб. / Є.В.Білозьоров, Є.О.Гіда, А.М.Завальний: За заг. ред. Є,О. Гіди. К.. 2010. 260 с.
5. Пікуля Т.О. Правоохоронні органи в механізмі держави України (теоретико-правові питання функціонування): дис. ... канд. юрид. наук. К., 2004. 203 с.
6. Чуйко З.Д. Конституційно-правовий механізм забезпечення національної безпеки України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 8. С. 81–89.
7. Савенко М.Д. Конституційний Суд і омбудсмен у державному механізмі захисту прав та свобод людини і громадянина. *Вісник Конституційного суду України*. 2000. № 1. С. 68–83.
8. Гамалій І.В. Теоретичні проблеми правового регулювання діяльності міліції щодо забезпечення реалізації конституційних прав і свобод громадян: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. К., 2000. 17 с.
9. Лавринович О.В. Державно-правовий механізм забезпечення конституційного права людини і громадянина на судовий захист та місце органів юстиції України у здійсненні правосуддя URL: <http://www.minjust.gov.ua/0/92S4>. (дата звернення: 18.09.2019).
10. Негодченко О.В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ України: Монограф. Дніпропетровськ. 2002. 416 с.
11. Капітанська С.Л. Правові основи діяльності органів внутрішніх справ України щодо забезпечення охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина. *Захист прав, свобод і законних інтересів громадян України в процесі правоохоронної діяльності*: Матер. міжвуз. наук.-практ. конф. , Голов, ред. І.І. Кириченко. Донецьк. 2001. С. 309-316.

REFERENCES:

1. Kant, I. (1963). *K vechnomu miru / Traktaty o vechnom mire*. Moscow [in Russian].
2. Dzyoban, O. (2005). *Do pytannya pro osmyslennya sutnosti pravovoyi derzhavy. Byuleten' Ministerstva yustytysiyi Ukrayiny – Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, 9, 23-30 [in Ukrainian].
3. Skakun, O. (2006). *eoriya derzhavy ta prava (Entsyklopedychnyy kurs): Pidruch.* Kharkiv [in Ukrainian].
4. Guide, E. (Ed.). (2010). *Aktual'ni problemy teorii derzhavy ta prava: Navch. posib.* Kyiv [in Ukrainian].
5. Pikula, T. (2004). *Pravookhoronni orhany v mekhanizmi derzhavy Ukrayiny (teorehno-pravovi pytannya funktsionuvannya) [Law enforcement agencies in the mechanism of the state of Ukraine (legal and legal issues of functioning)] (Candidate's thesis)*. Kyiv [in Ukrainian].
6. Chuiko, Z. (2006). *Konstytutsiyno-pravovyy mekhanizm zabezpechennya natsional'noyi bezpeky Ukrayiny. Byuleten' Ministerstva yustytysiyi Ukrayiny – Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, 8, 81-89 [in Ukrainian].
7. Savenko, M. (2000). *Konstytutsiynyy Sud i ombudsmen u derzhavnomu mekhanizmi zakhystu prav ta svobod lyudyny i hromadyanyna. Visnyk Konstytutsiynoho sudu Ukrayiny – Bulletin of the Constitutional Court of Ukraine*, 1, 68-83 [in Ukrainian].
8. Gamaliy, I. (2000). *Teoretychni problemy pravovoho rehulyuvannya diyal'nosti militsiyi shchodo zabezpechennya realizatsiyi konstytutsiynykh prav i svobod hromadyan [heoretical problems of legal regulation of police activity to ensure the implementation of constitutional rights and freedoms of citizens] (Extended abstract of Candidate's thesis)*. Kyiv [in Ukrainian].

9. Lavrynovych, O. Derzhavno-pravovyy mekhanizm zabezpechennya konstytutsiynoho prava lyudyny i hromadyanyna na sudovyy zakhyst ta mistse orhaniv yustytysiі Ukrayiny u zdiysnenni pravosuddya. Retrieved from <http://www.minjust.gov.Ua/0/92S4> [in Ukrainian].

10. Negodchenko, O. (2002). Zabezpechennya prav i svobod lyudyny orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrayiny: Monografiya. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].

11. Kapitanska, S. (2001). Pravovi osnovy diyal'nosti orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrayiny shchodo zabezpechennya okhorony i zakhystu prav ta svobod lyudyny i hromadyanyna. Abstracts of Papers: Protection of the rights, freedoms and legitimate interests of Ukrainian citizens in the law enforcement process. (pp.309-316). Donetsk [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.09.2019

УДК 34.07:349.414

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2019.7.27>

*Чорна Марина Василівна,
аспірантка кафедри державно-правових дисциплін
та адміністративного права
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка,
e-mail: chornamarina@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-3679-6130>*

СТАНДАРТИЗАЦІЯ І НОРМУВАННЯ ЯК НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Автором статті зазначено, що сьогодні не створена єдина система нормативно-правових актів, яка б чітко визначала повноваження органів публічної адміністрації щодо здійснення їх діяльності у сфері стандартизації та нормування сфери охорони земель. Також, вказано, що в законодавстві України дане питання розкрито поверхнево та хаотично.

Висвітлено особливості нормування і стандартизації як напрямку діяльності органів публічної адміністрації у сфері охорони земель. Для цього вивчено сутність стандартизації та нормування у сфері охорони земель, проаналізовано нормативне підґрунтя здійснення органами публічної адміністрації у сфері охорони земель функцій щодо стандартизації та нормування та запропоновано шляхи вдосконалення нормування і стандартизації як напрямку діяльності органів публічної адміністрації у сфері охорони земель.

Зроблено висновок, що стандартизація та нормування є різновидами правових форм охорони земель від забруднення та псування, оскільки на державному рівні закріплено перелік стандартів та нормативів у сфері охорони земель. Відмічено, що суб'єктами, які безпосередньо розробляють та затверджують такі стандарти та нормативи є саме органи публічної адміністрації.

Враховано, що нормування, особливо у сфері охорони земель, може розглядатися у широкому й вузькому значенні. У широкому значенні нормування – це встановлення землевпорядних та екологічних нормативів. Але у межах даної статті нормування вживається у вузькому значенні як окрема функція органів публічної адміністрації у сфері охорони земель. Наголошено на тому, що так нормування і стандартизація у сфері охорони земель розглядаються у Земельному кодексі України (2001 року) та Законі України та «Про охорону земель».

Зроблено висновок, що із функцією нормування у сфері охорони земель тісно зв'язана функція стандартизації, яка являє собою технічне регулювання сталого землекористування та природоохоронних заходів шляхом прийняття спеціальних нормативно-технічних документів.

Акцентовано увагу на тому, що в ч. 2 ст. 29 Закону України «Про охорону земель» мета стандартизації у сфері охорони земель окреслена дуже вузько, адже законодавець визначає лише забруднення та псування як передумову необхідності здійснення такої охорони.

Також, зроблено висновок, що сьогодні існує розгалужена система органів публічної адміністрації, які мають право встановлювати стандарти та нормативи у сфері охорони земель та як наслідок хаотичність та відсутність систематизації законодавства у сфері охорони земель.

Ключові слова: стандартизація у сфері охорони земель, нормування у сфері охорони земель, органи публічної адміністрації, охорона земель, адміністративна реформа.

Chorna M. STANDARDIZATION AND NORMALIZATION AS A DIRECTION OF ACTIVITY OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES IN THE FIELD OF LAND PROTECTION

The author of the article stated that today there is no unified system of legal acts that would clearly define the powers of public administration bodies to carry out their activities in the field of standardization and regulation of the field of land protection. Also, it is stated that in the legislation of Ukraine this issue is revealed superficially and chaotically.

The features of normalization and standardization as a direction of activity of public administration bodies in the field of land protection are highlighted. For this purpose, the nature of standardization and normalization in the field of land protection